

LIBERTATEA

Abonament: „Libertatea” cu suplimentele: Lei 50 pe an.
Pentru țara: „Libertatea” cu „Foata Inter-
tata” și „Plugarul Luminat” pe un an 40 Lei;
pe 6 luni 20 Lei, pe 3 luni 10 Lei.
Inserțiunile după înțelegere.

FOAIE PENTRU POPOR

Apare în fiecare Joi.

Director: Pr. IOAN MOȚA

Pentru America: „Libertatea”, „Foata Inter.” și
„Plugarul Lum.” pe un an 3 dollari. Banii se trimt
la d. Iohn I. Savu, I. Main Str. Warren, Ohio. Feli
la Orăștie se dă de știre prin o carte postală.

„Târgul de mostre” dela Bucurnști.

O expoziție cu frumos rost.

Pe locul Expoziției mari dela
1906, în așanumitul „Parc Carol”
din București, — e iarăși viață,
muncă, fierbere.

Măne în 16 Sept. se deschide
acolo un așazis: „Târg de mostre”,
adecă o expoziție a mărfurilor ce
se pot găsi de vânzare în țara
noastră. Și-au trimis acolo, spre
vedere, lucrurile lor, negustorii
mari, măestri ca bun nume, fabricile
de tot felul și întreprinderile de
seamă din țară, fiecare arătând
ce are, ce poate.

Despre felul cum se desfășoară
acest târg, se scriu următoarele:
El este cu istețime și cu bun
gust rânduit. Singuraticile provincii
— (Jărișoare, Jiuului, ca Ardealul, Ba-
natul, Bucovina, Basarabia), sunt
așezate cu lucrurile lor la un loc,
din câte-un pavilion (casă largă o-
răzbită) și acolo își arată fiecare
bogățiile și frumusețile sale.

Indeosebi Industria casnică,
(lucrurile de mână femeșii) sunt
bogate, bine așezate și arătate.

Fabricile mari din țară își au
curțile lor cu arătarea celor ce se
pot găti la ele.

Fabricile din Arad și din Ora-
dea, au expus (trimis spre vedere)
mașini urlașe.

Întreprinderile de bani (băncile)
au despărțământul lor, unde le vezi
ca într-o oglindă, cum s'au dezvoltat,
cum stau azi.

Mărfurile streine, își au des-
părțământul lor.

Industria petrolului, este
expusă la loc de frunte.

O grădina de animale, arată
toate solurile de animale, de casă
și sălbatice, ale țării.

Armata apoi a întocmit un colț
mănuș și vrednic a fi văzut. Ea
e pusă în șiruri și în felurile așezări,
multele trofee (lucrurile luate în
război dela dușmanul cu care se
lupta). Se văd aci mulțime de stea-
guri luate dela Ungari în luptele
brutale cu aceștia, altele dela
Nemți, dela Bulgari, dela Turci, cum
și tunuri și arme prinse dela ei.

Într-o parte, armata a făcut, în
măscă, chipul cimpului de lupte dela
Mărăștii și Mărășeștii, cu tranșeele
de pe el, șanșurile sfinșite prin atita
șinge vărsat și în care Ro-
mânii au înțuit peși cu atita țărle,
încit toate asviririle unui dușman
de 4 ori mai numeros, s'au sfăr-
țat de ei ca de ziduri de cremene!

Pentru ca expoziția să aibă și
părțile ei de așazire, de petrecere,
— se află întocmită Arenele Ro-
mâne, în care se vor da lupte și
teatru ca în vechime, apoi este loc
(la mare) cu luntri pe el, concerte
și altele.

Lumea neguțătoarească mai ales,
aleargă din toată țara să vadă
Târgul de mostre, — căci nicăiri
ca aci, nu are unde găsi, la un loc,
toate isvoarele dela cari se pot
cumpăra lucrurile cutari și cutari.

Streinii dela noi n'au rămas ne-
păsători. Au trimis lucruri alese,
cari să arate ce pot ei și ce în-
semnează ei în viața economică a
țării.

Vom mai aduce amănunte.

Adunare la Alba-Iulia.

„Partidul Național” a hotărât să
țină câteva adunări populare în Tran-
silvania, Bănat și Crișana, — în
cari să lămurească și prin grai viu
poporul, asupra treburilor politice
din țară.

Întia adunare va avea loc la
Alba-Iulia acum Duminică în 18
Septembrie, la orele 5 d. e. Din
acest prilej, dl Dr. Iuliu Maniu,
Președintele Partidului, deputatul
Alba-Iulia, va vorbi fiind și o
dare de seamă alegătorilor săi. Vor
lua apoi cuvîntul alți deputați și
cărțurari ai neamului.

Fug banii îmbogățitor! Și noi să credem totuși că — ei ne vor plăti pământul!

Ziarul economic financiar „Ar-
gus” din București, scriind în nu-
mărul său dela 4 Sept. despre
„Scăderea Leului” arată, că
o pricină de frunte a acestei scă-
deri este:

„Eșirea averii mișcătoare (în bani)
în străinătate, care este o urmare a
legilor celor nouă de dare pusă pe
capital (pe banii bogătașilor).

„Îmbogățitul de război român — zice
„Argus”, — care are 100 milioane, mai
bucuros vrea să aibă 15 milioane de
franci francezi (cât poate el acum că-
păta pe suta de milioane de Lei), de-
cât să-i rămână 20—25 milioane Lei,
cât i-ar rămânea în urma plății bi-
rului.

„De aceea vestitul „geamantan
care duce la Paris” (adecă cofărul cu
care îmbogățitul călătorește ascunzând
în el milioanele de Lei, și făcând „ce
poate” la vamă, ca să treacă cu bine!).

„S'a văzut, zice „Argus”, în cea din
urmă lună de zile, o creștere repede
a sumelor pentru Paris, la băncile din
București. Ori cine poate găsi un mil-
ionitor la Paris, cu ajutorul căruia să-și
treacă banii dela o bancă românească,
la una franceză”...

Și iac'asa, adevărații îmbogățiiți
de război, pe care își razimă nă-
dejdea cel-ce cred că aceia vor
plăti a doua jumătate a prețului
pământului ce se dă țărănilor, —
se fac camfor, pier cu milioanele
lor cu tot și — cu el omăgirea po-
porului ce se leagă de ei, — căci
guvernul le-a dat și le dă răgaz
a-și scoate avutul din țară!

O luptă ciudată.

Unele gazete dela noi din cele
scrise pentru pătura învășilor,
scriind despre mersul treburilor de
obște, despre conducerea țării noas-
tre, — spasă cam tare pe peană,
scriu aspru despre hotărârile și pă-
șirilor ministrilor, pe cari îi cred
foarte greșiți în multe ale lor.

Di ministru al Ardealului Dr.
Petru Groza, a crezut, că trebuie
pus capăt acestui fel de a scrie
și a judeca pe ministri, — și de-a-
ceea a dat de știre celor 4 ziare
(gazete ce ies în fiecare zi) din
Cluj, că le pune de nou sub cen-
zură, adecă le silește a trimite
folle, înainte de a se tipări, ca să
le vadă un încredințat al stăpînirii
la Prefectura județului Cluj. Acela
va lăsa să iasă în foi aceea ce va
crede de cuvîntă, iar ce nu, va
șterge.

Cele 4 foi mari din Cluj s'au
înțeles între ele, și au hotărât a nu
se supune poruncii dlui ministru
Groza, — pentru-că, zic ele, dsa
n'are putere a da astfel de porunci.
Cenzura o poate hotări numai
guvernul din București în legătură
cu Marele Stat Major al Armatei.
Iar Marele Stat Major a hotărît, că
cenzura în țară mai este numai în
știnuturile dela margini, 70 kilome-
tri dela hotar înăuntru. Clujul e în
afară de acești 70 kilometri, și așa
nu poate fi pus sub cenzură.

Și — nu trimt folle la cenzură.
E un fel de război între ele și mi-
nistru.

Toată lumea e curioasă, să vadă
cum se va sfîrși acest război. Folle
din București iau, aproape toate, în
apărare pe soașele lor dela Cluj.

Scrisori.

„Bicele” din Renghet.

În comuna Renghet (Plasa Geo-
giu, Jud. Hunedoara), în anul de față
s'au făcut peste 500 „bicele” (prețuri
de pagube de hotar), așa, că fiecare
locuitor eră de 3—4 ori pîrîtor și pîrît
pen'ru pagube pe urma umblării vi-
telor pe hotar.

Fiind oamenii chemați la Primăria
comunală pe ziua de 9 Septembrie a.
c., a venit tot satul, căci toți erau și
pîrîți și pîrîtori.

Înainte de a se începe judecarea
pricinelor, s'a sculat dl preot, dl Si-
mon Filimonescu și a zis: „Oa-
meni buni! Vedem aci, că fiecare om
cu vite are biceu și este și făptuitor.
— Iar pagubele s'au făcut tot cu vitele
noastre. Nu ar fi mai bine să ne lă-
pădăm cu toții de bicele (pagube) și
de pire, că mai pierdem și cu pertrac-
tare 5—6 zile de lucru, alte 3—4 până
să-ți scoți banii dela vecinul judecat,
și ne alegem numai cu ură și pizmă de
ne merge vestea. — Pe cînd de ne-om
vedea cu toții de lucru — putem să
cîștigăm de 10 ori mai mult.

Vorba părintelui a plăcut și popo-
rul adunat a strigat: — Ne lăpădam
de pagube și de piră! Și au cerut ca

Primăria să șteargă bicele toate, ceea-
ce s'a întîmplat. Și așa pertractarea,
care ar fi ținut 5—6 zile — s'a ispră-
vit în 2 cîsur.

Primăria văzînd, că a scăpat de a-
fita neplăcere, a plătit un „aldamaș”
la săteni, între glume și ris, apoi s'au
pertractat alte treburile obștești mai de
folos pentru săteni.

Iacă la ce poate duce o vorbă bună
și cuminte.

Un sătean.

Scrisoare din Bănat.

„Ave Caesar — morituri te salutant...”

Nepoții, ca strămoșii...

Dela un bun cetitor din Bănat al
gazetei noastre, primim următorul ar-
ticol, ca răsune la trecerea generalu-
lui Averescu pe acolo:

Clasa bolerească a strămoșilor
noștri Romani, avea la îndemână
cîrezi întregi de „sclavi” (robi),
cari făceau tot ce le porunca stă-
pînul, boțorul, ciocoiul lor.

Uneori boțorul îi venea poșta
să dea împăratului (Cesarului) o
arătare de circ singură în felul ei.
Alegea un număr oarecare de sclavi
și-i osîndeă să moară sfîșiași de
fiare sălbatice în arena (vatra) unui
Circ mare, bine împrejmuț cu zid
înalt, pe vîrfurile cărui erau scau-
nele privitorilor, mai multe rînduri,
și printre ele scaunele împăratului
și alor săi.

Și intrau n-fericiții sclavi în a-
renă, unde i aștepta moartea fără
nici o vină a lor, și treceau doi cu
doi pe dinaintea împăratului și cînd
erau în fața lui, strigau plecîndu-și
fețele spre dînsul:

„Ave Caesar! Morituri te sa-
lutant!” — adecă: „Slavă fie Ce-
sare (împărate), noi cari mergem
la moarte, te salutăm (ne închinăm
ție)”...

În clipele următoare fiarele (lei și
tigri și leopardzi) erau slobozite din
cușcele lor din zid, și se repezeau
sălbatece asupra nenorociților și-i
sfîșiau de vii, — spre plăcerea
împăratului, a Curtenilor și a ce-
lorlalți încunglurători ai lui, pe cari
această vedere nu-i înduioșă, nici cîi
ne înduioșează pe noi cînd vedem
cîteva pisici repezîndu-se la ciși-va
nenorociți șoareci și le sfarmă osu-
jele în gură...

De această fire supusă până la pă-
mînt a sclavilor dela curțile boe-
rilor romani, ne aduc aminte unele
lucruri ce le văzoram zilele trecute
pe la noi Românii din Dacia... Șin-
cal și Petru Maior au uitat să în-
șire între dovezile despre pogo-
rimea noastră dela Romani, și pe
aste una, că: fiind nepoții sclavilor
romani, purtăm în vinele noastre
foarte mult din sângele lor, suntem
supuși ca robii lor, cari mergeau

la moarte inchinându-se și strigând: Ave Caesar..

Int'adevăr, auzim pe toate cărările, la toate răspintile, în zile de rind și la zile de sărbătoare, linguri peste linguri, din gură de țărani, de meseriași, de lucrători și de slujbași, — asupra sorții de nesuferit, în care ne-a scufundat conducerea cea rea a țării. Țăranul dela noi e cel mai nenorocit prin aceea că l'a nimicit cel mai însemnat izvor de venit al său: vitele; e aci toamna și n'are pe ce face bani pentru dări și pentru trebuințele casei spre iarnă; nu și poate duce copiii la școală; proprietarul de vii nu și poate vinde vinul, căci guvernul spune: vinul e liber la export, dar butea n'ul. Atunci el cum să-l vîndă în afară, unde s'ar căută? Să-l ducă la hotar și să-l improaște printr'o țevă în gura vecinului, sau cum? E nimicică creșterea vitelor, e nimicică roștul vitelor, e nimicică industria dogăritului, căci dacă nu pot vinde vinul cu bute cu tot, nu am de ce să cumpăr altă bute, — și e nimicică și negustorul de vinuri, care neputînd visa de o așa măsură nezocotită, a cumpărat anul trecut vin mult, și acum se uită la el cum i se preface în oțăt!..

Iar cînd aceștia toți sunt nemulțămiiți, apoi sunt nemulțămiiți și slujbașii, și profesorii, și învățătorii și preoții și armato, — căci dacă mulțimea țărănească n'are bani, cassa statului sună gol și plăși nu-s!

Totuși, cînd, săptămîna trecută veni dl general Averescu, la Arad, Buziaș, Deva, Alba-Iulia, — se găsiră cîteva batalioane de sclavi, cari veniră să defileze pe dinaintea lui, și să-l strige, aproape ca sclavii romani: „Ave Caesar, morituri te salutant“, — „Slavă Ţe generale, muritorii (de foame) te salută!“

Și nu s'a aflat o cealță de țărani inimoși cari să meargă și să-i spună:

— Dle General! Află că toate poclonile și vîflămurile ce Ţi se fac aici, sunt amăgirea Dvoastră cu neadevăruri mari; cu astfel de lucruri stau neîntrebați marilor lor numai două feluri de oameni: cei cari, nepricepuși și nevoiași, nu mai au nimic de pierdut, și cei cari, speculanți și fără inimă pentru mulțimea mare și bună a poporului, au totul de cîștigat, ei, și numai ei!

Dar adevărul despre starea poporului de aici e altul: Ne sufocăm, ne năbușim, strînși de măsurile economice nefericite pe care guvernul D-voastre le-a luat față de interesele economice pentru noi! Și pe măsura creșterii necazurilor noastre economice, scade și bucuria noastră pentru vederea D-voastre..

Așa trebuia să se vorbească dlui general Averescu la trecerea sa prin Bănat și Ardeal, — dar nu să i-se strige numei de frunțile plecate ale nepoșilor sclavilor: Ave Cesar..

Cum îi merge de bine statului.

Statul a strâns din dări în pătrărul April-Mai-Iunie a anului de față, 1 miliard și 234 milioane Lei; — cheltuieli însă a avut de 1 miliard și 886 milioane, — așadar în 3 luni de zile pierdere, de 652 milioane Lei. Le-a coperit făcînd noi și noi datorii.

Așa stînd viațieria țării, celîm prin fol știri ca acestea:

„Ministerul de Finanțe a cum-

părat dela casa „Colin“ din București 15 automobile „Ford“ și 6 zise „Cadillac“, sub cuvînt că inspectorii săi au lipsă de ele la facerea inspecțiilor în privința dărilor. Preșul acelor mașini face câteva milioane!

„Bugeși dară seama că unde se duc banii ce ni se cer!..“ — strigă ziarul „Universul“, care altfel e binevoitor guvernului Averescu. Dar nici el nu mai poate tăcea!

Alta. S'a trimis la Paris o domnișoară (rudă ori „prietena“ vreunui ministru) ca să dea guvernului știri că ce se vorbește în parlamentul francez. Vădit că e numai o vorbă goală, ca o fată să primească bani de cheltuielă la Paris. Și cât? 4000 de franci francezi pe lună, — ceea-ce face 340.000 Lei pe an! — Iar studenților români săraci, li s'a oprit a mai merge la Paris, pentru că li-se dădea câte 400 franci la unu pe lună. O domnișoară mîncă sigură, fără nici un folos pentru țară, cât 10 studenți, cari aduceau de acolo învățătură bună!

— Dl Ministeru de Finanțe Titulescu stă la băi tocmai la St. Moritz în Franța, unde e mai scump! Intr'o zi și-a chemat la sine un Director din Ministerul său, ca să-i ducă știri din Ministeru (ori ca să-i dea și acela viața prilej a se sculda odată la St. Moritz). Calea acestui slujbaș a costat pe țară 200.000 Lei, ca să dea față cu dl Ministeru.

— Despre „săracul“ general Averescu scrie ziarul „Miscerea“ din Iași, că și-a cumpărat de curînd un palat al unui mare boer, vișă domnească, cu 9 milioane Lei! Și se întreabă gazeta: De unde atîtea milioane dle general?

Aiși ministri, chiar pogoritori din Ardealul nostru, nu se lasă nici ei mai prejos: stau la băi în străinătate, că-i — mai scump! De ce să lași banii în țară, dacă-i poți arunca afară, ajutînd scufundarea Leului.. Și altele și altele.

Ave Caesar!.

Liceul din Orăștie.

— Inscriserile în anul de față. —

O mîndrie a noastră, a Românilor din Orăștie, este Liceul deschis dintr'una cu toate 8 clasele în toamna anului 1919. A încheiat 2 ani de viață, mai bine zis de muncă, despre care cei chemați au avut numai cele mai frumoase cuvinte de laudă.

În anul I a avut vre-o 350 elevi, în al 2 lea 468, aproape numai Români.

În anul ce începe acum, al 3-lea, numărul celor înscriși, e mai scăzut cu ceva ca anul trecut, anume în anul de față s'au înscris numai 415 elevi. Pricinile acestei înscrieri mai reduse, celilorul le află cumpănite în articolul „Temei de îngrijorare?“ Iată ce ne arată cifrele. S'au înscris:

	In 1920/21	In 1921/22
De tot:	468	415
Dintre aceștia:		
Români	462	411
Germani	3	2
Slovaci	1	1
Izraeliși	2	1
După religie:		
Gr.-orient.	400	375
Gr.-cat.	56	51
Rom. cat.	5	3
Eveng. luter.	3	3
Izraeliși	2	1

In clase au fost:

Clasa I.	120	75
„ 2	94	93
„ 3	40	75
„ 4	47	41
„ 5	39	43
„ 6	36	26
„ 7	36	29
„ 8	36	33

Scăderile mai însemnate să vadă la clasa I și la VI. La clasa întâi titlul scăderii îl vedem și în faptul, că școlilor noastre cel mai mare număr de elevi ni-l dau agricultorii, adecă părinții cari trăesc după lucrul câmpului (peste 200 din păriași elevilor de anul trecut erau agricultori), iar pentru aceștia fiind anul economic slab, s'au oprit, stau pe loc, mai așteaptă un an, până o fi mai bine.

Scădere simțită e și la clasa a 6-a (din cei 26 arătași, numai 16 sunt elevi regulași, 10 sunt paritculari, „privaliși“, mai ales fete). Aci pricina e, că din această clasă mulți au trecut la școlile „reale“ (după-ce anul trecut aveam aci o Secție reală, care astan nu s'a mai înființat).

Ori-cum, scăderea e însemnată, și ea se filcuește fel și fel.

La Liceul unguresc din loc, nu e scădere față de anul trecut. Asta e de înțeles, căci aci se trimiț băești din toate părțile țării (fiindcă în acest șintul ungarilor sunt numai de sămîntă). Li împarte aici conducerea bisericii susținătoare a școlii. Și mai e o lămurire: Părinții acestor copii sunt aproape toți măestri, negustori, slujbași, cari își măresc și ei prețul lucrurilor ce pregătesc ori vînd, după scumpetea zilelor, și așa, cînd lor li vremile scumpe, ei își face venitele mai mari și poate face față nevoilor. Ba putem spune că azi nimenea nu trăește mai bine ca măestri și neguțătorii, De aceea ei nu și opresc copiii acasă.

Dar plugarul nostru nu e așa. El cînd are un an slab ori vitele au preșul scăzut cum fu în vara asta, — el e rapt. N'are de unde din altceva.

Temei de îngrijorare?

În multe orașe copiii poporului nostru au venit la școală mai puțini decît în anul trecut. — Avem cuvînte a fi îngrijorați?

La alt loc arătăm, că la Liceul românesc din Orăștie, în anul școlar de față s'au înscris mai puțini elevi, decît în anul trecut.

Iar ziarul „Voinea“ din Cluj, numărul dela 10 Septembrie, celîm:

„Anul acesta, din lipsa de gazde, înscrierile la școlile românești din Cluj, sunt mai prejos ca cele din anul trecut.“

Și ziarul adaugă:

„Pentru cultura românească și pentru lupta culturală ce o purtăm pe aceste plajuri, este o pierdere simțitoare.“

Cu alte cuvînte ziarul din Cluj pare a fi căzut pe gînduri pentru numărul mai mic de elevi ai școlilor românești, față de anul trecut.

Asupra acestui lucru dorim să stăm nișel de vorbă cu celilorul nostri. Nu suntem dintre acei cari și alășile mai negre de lucruri, să le arătăm poporul nostru, că sunt strălucitoare de frumoase, — nu; ne place a privi lucrurile în față și a spune adevărul împede asupra ior.

În pricina cu elevii mai puțini

dela Orăștie, dela Cluj, și poate din multe locuri încă, în vreme-ce la școlile maghiare sunt mai mulți ca anul trecut, ori macar tot atîta — credem a vedea lucrurile bine cînd spunem că — nu trebuie să ne perdem nădejdea și să zicem că în anii trecuți au fost numai foc de pae, iar acum am recăzut în nepăsarea noastră pentru carte, nepăsare care are să ne fiină merem mai prejos decît pe popoarele conviețuitoare.

Iacă de ce nu e nimic îngriștor în această arătare:

1. Întîi și întîi, numărul cel mare de elevi la Liceele noastre, îl dau plugarii. Dar plugarii au avut un an cam slab, pe alocurea chiar rău, și preșul vitelor a scăzut neașteptat de tare. Iar așa plugarul nostru nu prea are chip a face față grelelor cheltuieli ce se cer azi cu școlirea unui copil de școală. Că lui nu-i aduce în toamna asta belșug de bani nici cîmpul, nici curtea de vite. — Ungurii, Sașii și celelalte nașii, cari dau grosul elevilor la școlile maghiare, sunt aproape toți meseriași ori negustori, — iar aceștia precum cu toții o știim nu se supără așa ușor de schimbarea preșurilor, căci urcă și ei preșul pe lucrul ori pe negoșul lor și sunt tot acolo unde erau în anul trecut, — de aceea n'au temei a se opri pe o vreme oarecare copiii dela școală. Lor le dă mâna, țăranelui nostru însă nu.

2. În anii trecuți 1919/20 și 1920/21 au năvălit la Licee nu numai băești cari veneau la rînd și intra în ele, — ci și sufe și aut de elevi cari în anii tulburi ai rășboiului, părăsiseră școlile! Acum toți au dat buzna asupra ei. De aceea vedeai în clasa I gimnazială unde li-i locul băteșilor de 10 ani, numărăși elevi de 14 și 15 ani. Acum unda asta de întârziăși a trecut și în anul de față au venit pe clasa I numai elevii pe cari li aduce creșterea firească, cei de 10-11 ani.

3. Mai e și o a treia pricină. În anii trecuți au dat năvală asupra școlilor și mulți tineri, pe cari puterile nu-i ajutau a învăța aceea ce li se cere în clasele în care se înscriaseră. Dar ei veneau căci își ziceau: Acum e România Mare, România noastră trebuie să ne de drumul prin clase și așa mai ușor. Doar țara are lipsă de noi. — Și profesorii așa au și făcut la început. — De bucuria României Mari li lăssau să treacă și așa mai ușor. Dar asta nu poate merge așa nesfîrșit. Anul trecut profesorii începuseră a cere elevilor să învedacă vreau să treacă prin clase înainte, că altfel numai își stric de or trece tot cu șoalda..

Și așa unda celor cari veneau la școală mai mult în nădejdea României Mari decît în a puterilor de învățat, — iar au rămas pe d'afară..

Mai pot fi și alte pricină. Cîci-coio profesorii au fost prea ospri și au descurajat pe elevi — sau alte pricină la fel. Dar cestele nu trag la cumpănă. Se arătări trecătoare.

Încolo rămâne, că alții cîși se înscriși acum ca elevi noi, e număr, deși la pîrere scăzut, și e mai firesc și mai de nădejde decît numărul mai mare din anii trecuți!

Și noi n'avem cuvînte de-a îngrișorați!

Nu-i pace.

Nu-i în Turcia, nu-i între Austria și Cumania sa Ungaria; nu-i în India.

Mal ales în 3 locuri fumegă încă, ori arde chiar cu flăcări, urma războiului celui mare.

— Ungaria a fost osândită să dea și cumetrel sale Austria vre-o două comitate din cele vecine Austriei, căci fiind acelea prea pline de Nemți, nu mai e cu drept să rămână sub dominația ungarilor. Săptămâna trecută trebuia să iasă din acele locuri deregătorile ungurești și poliția și armata. Au și ieșit din o parte, dar când au fost să părăsască Șopronul, o armată formată de Unguri mai dârși, s'a împotrivit intrării micel cete de jandarmi austrieci (vre-o 20) și sărind asupra lor, i-au prins i-au arestat, le-au luat armele și i-au trimis așa „civilii” napoi spre Viena... Apoi „armata” a prins curaj și a înaintat și peste locurile die cari ieșiseră deregătorile ungurești. Afând de asta au început a se aduna și bruma de oaste ce-o mai au austrieci și s'au întâmplat ciocnirile între cei doi cumetri. Ungurii amenința a înainta spre Viena, dar le-a venit poruncă dela Aliași (Franța, Anglia Italia), că de nu se astâmpără, vor fi trimise armate aliate care să le page mînt în cap. Acele hotare au fost judecate Austriei, și ei trebuie să le dea.

Dacă Ungurii se mai sfătoșesc statele vecine, Cehoslovacia, Iugoslavia și România, vor interveni.

Unde doi se ceartă, al treilea se bucură. Dacă Ungurii nu auveră pace, — pentru a-i despărți de Austriei, se va tăia o fasie de pământ între Austria și Ungaria și se va da Cehoslovaciei și Iugoslaviei, stătorind o legătură între aceste țări, peste pământ ce era trup al Ungariei. Și va fi pentru Ungaria mai rău decât dacă rămânea vecină cu soacră sa Austria.

— În Indiile engleze, încă nu e pace. În ținutul Chandpur și Mophal sunt mișcări revoluționare puternice. Și cum Anglia nu ține în colonii (terele supuse ei) decât armată puțină, revoluția a avut putere câțva vreme și sa întins. Acum însă generalul aflător în acele părți primind întărirea de-ajuns, a început lucrarea de sufocare a revoluției. Au fost trimise acolo Regimentele din Gurthas, vestite ca cele mai crude și sângeroase trupe din India de Miază-noapte. Cum au ajuns, noaptea la oarele 2. la vatra de foc, trupele au încurajat statele cu răsculații, așa ca aceia să nici nu simță. Apoi la un semn dat prin un loc aprins la loc înalt și urmat de 2 habituri de tun, — s'a început măcelărire comunelor răsculate, despre cari se dăse ordin să fie rase de pe fața pământului. Cei ce au scăpat de balonetele și gloanțele soldașilor intrași prin sate, au fost acerași de mitralierele ce-i așteptau la marginea satelor.

Tulburările se urmează totuși furioase în ținutul Chandpur și Molphan.

Pentru a împedea sosirea de trupe noi, indienii strică podurile și fug în pădure.

Pe unde armele nu oșung ori nu pot aduce liniște, va aduce foamea, căci administrația engleză oprește dusul de hrane, — și așa revoluția se va înfrânge.

Sămînță sămînță însă de ea:

dorul de libertate, rămîne, incoltește și va crește de nou și de nou...

— Intre Greci și Turci, războiul durează încă. Grecii sunt la porțile Angorei (capitale turcească din Aziei), dar se pare că se vor opri aci, la dorința chiar a aliașilor.

Dușmanii nostri mititei.

Se știe, că în primăvară s'a descoperit la Arad o păcătoasă țesătură de pregătiri dușmane statului român. O ceată de Unguri ce umblă încă cu capul prin nori, pregăteau lucrurile, cum să fie ei de ajutor „armatelor” lui Horthy, cari aveau nădejde că vor da năvală în România pe la Arad, și vor face pe aici iarăși împărăție ungurească.

Nebunii alergători după aceste visuri fără rost, — s'au folosit mai ales de nepriceperea sufletelor tinere a elevilor de Liceu și de ușurința cu care aceia se aprind pentru tot ce li se pare „bravură”, și au proslit pe vre-o 83 tineri unguri dela Liceul papistaș al Piaristilor din Arad amestecându-i într'un „complot” (țesătură de făcut rău statului), care era îndreptat împotriva poliștel și a stăpînirii româneșii.

În săptămâna trecută s'a debătut procesul celor 83 elevi unguri din Arad, înaintea triunului militar (Curtea Marșală) din Sibiu, — și în 6 Septembrie tribunalul a rostit asupra lor următoarele judecăți au fost osândiți.

Leitényi Iosif și Palfi Andrei la câte doi ani muncă sălnică István și Iabin Elemér la 18 luni, Erdősi Al. 14 luni, Hollo István și Fleischer György la câte un an muncă sălnică, Szász Béla, Baumgartner A., Macskáci Soltán, Reinhardt Zsigmond, Pankoti József, Albrecht Gustav, Kovács Josif, Böldi István la câte două săptămâni închisoare. Cellner Iozsef trei luni închisoare 2000 lei amendă, Kamler 1000 lei amendă, iar restul la câte 10 zile închisoare. Trei au fost achitași aflași nevinovași.

— Un alt mare proces de uneltire împotriva statului, se desbale la Curtea Marșală din Cluj. E procesul unor fruntași unguri de prin Careii Mari, Baia Mare și Cluj, — între ei și doi preoși catolici, niște ofișeri unguri în penzie, și alți cărturari maghiari. Cei mai mulți inși mărturisesc păcatul. Unii nu. Îndeosebi ofișerii, ca să nu-și piardă penzila pe care li-o plătește chiar statul român împotriva căruia uneltesc.

Reese din spusele lor că lucrău cu plan larg: luau mape (hartă) despre locul unde se găsesc în orașe căsarmele și trupele; își dădeau „parola” (consemn, vorbă pe care să se poată cunoaște unii pe alții), purtau scrisori ascunse.

În a treia zi un colonel ungar, cînd ieșeau, la amiază, din sala de desbateri să meargă la arest, a voit să vorbească ceva cu un ungar din cei ce veniseră să asculte la desbateri. Soldatul român de pază, sentinela, s'a împotrivit și l'a oprit a merge spre civilul din public. Atunci ingimfului colonel a lovit pe sentinela peste mîndă! S'a făcut arătare președintelui tribunalului, care numai decît a pedepsit pe colonel la 6 luni temniță pentru culețonța de-a lovi pe sentinela cel păzeal

NOUȚĂȚI

Episcopia gr.-or. a Clujului. Biserica gr.-orientală avea în tot Ardealul cel vechiu, un singur Arhieru, pe Arhiepiscopul-Mitropolit dela Sibiu. Biserica soră gr.-catholică, avea Metropolit la Blaj și Episcop la Gherla.

Acum, asigurându-se că va primi și ea ajutorul de lipsă dela stat, biserica gr.-orientală a hotărît înființarea unei Episcopii în Ardeal, pe lângă Arhiepiscopia de Sibiu, și anume Episcopia dela Cluj.

După-ce toate sunt pregătite, Conzistorul din Cluj a conchemat pe zina de 15/28 Septembrie *Sinodul alegător de Episcop*, acolo la Cluj.

Noi examene de primire în Liceele militare au loc în 20 Septembrie, pentru locurile rămase neumplute, la București, Chișinău și Târgu-Murăș. La Târgu-Murăș sunt 40 locuri goale, cu burse (adecă pentru tineri ce vor fi ținți pe cheltuiala statului), și anume: 5 locuri în clasa I., 5 în cl. II., 25 în cl. V. și 5 în cl. VI.

La Tg.-Murăș se vor primi numai candidați (doritori de a fi primiți) din Ardeal, Bănat, Crișana și Bucovina.

Cererile (după îndrumările din Monitorul Oficial Nr. 75 din 8 Iulie 1921), se primesc până în ziua examenului.

Prelungire. La Școala Profesională suprapusă Școlii medicilor (civile) de fete din Orăștie, — (ca clasă a V-a întregitoare a cunoștințelor primite în celelalte 4 clase), — înscrierile au început, și se urmează până la 25 Septembrie!

Toți părinții a căror fete au terminat anul trecut clasa a 4-a medie (civilă) aici, vor face un bine copiilor lor, dându-le și pe clasa a V-a, suprapusă ca curs profesional, în care vor învăța multe lucruri de folos pentru viața practică, pentru conducerea unei case, și lucruri de mîna femeiești de osle cari ridică pe o femeie în vrednicia ei de conducătoare a casei.

Lozurile Asociației, pentru marea Loterie de care am scris repetite-ori și noi, — se găsesc spre vânzare la „Ardeleana” în Orăștie. 20 Lei anul. Flecure Român să cumpere cît mai multe poate. În Decembrie înțila tragere de cîștiguri! Sunt cîștiguri mari!

Nenorocire mare în gara din Orăștie. Sămbăta trecută n. a. un tren de povoaară foarte lung venea dinspre Simeria către Orăștie. Trenul intrând în gară, împiegatul de serviciu neprimind avizul dela acar (schimbătorul de șine), că trenul a intrat întreg pe linia lui, din greșală a dat ordin acarlui să schimbe linia, pentru a putea merge trenul de persoane către Arad. Acarul nebăgând nici el de seamă că trenul nu intrase întreg pe linie, a schimbat acul, pe cînd 6 vagoane nu intraseră și ele pe linia acestuia. Schimbându-se acul, ele au fost îndrumate pe altă linie iar trenul mergând încă, le-a tras după el, răsturnând 4 din ele. În întâiul din cele răsturnate călătoreau o familie de morar svăbească din Bănat, ce mergeau la Plocești, unde erau angajați la o moară mare,

avându-și toată familia, soția și 6 copii, și mobila, cu ei. Răsturnarea vagonului a fost așa de nenorocită, încât un băiat de 26 ani al morarului și o fetiță de 11 ani au fost omorâți pe loc, iar mama foarte greu rănită. Luată spre a fi dusă la spital la Deva, a murit și ea pe drum. A rămas nenorocitul tată cu 4 copii, dintre cari cel mai mic de 2 ani! Întâmplarea a trezit multă intristare la toți câți au aflat de ea.

Mortii au fost îngropați cu mare jale în Deva, unde au fost duși și cei doi morți dela Orăștie, spre a fi îngropați la un loc cu mama lor. Iar pentru ajutorarea nenorocitului morar s'au adunat ajutoare, câteva mii de Lei, dela binevoitorii din oraș.

S'a pornit cercetare pentru a se afla cine e vinovat de nenorocirea întâmplată.

Dela Orfelinat. La publicarea rezultatului Colectei făcute la Geoagiu pentru Orfelinat la 19/VII s'a lăsat afară din greșală colecta Dșoarei Lădăriu de 310 Lei. Prin aceasta se face convenita întregire.

Victoria Col. Florian, casiera Orfelinatului.

Pentru ceice au asigurări la Societăți streine. „România” Societate de asigurare română în Sibiu (fosta „Bancă Generală de Asigurări”) convertește (preface în românești, trecîndu-le la sine) în cele mai priincioase condiții asigurările dela Societățile streine, — cu cari nu se mai poate lucra decît cu greu ori deloc.

A se adresa la: Direcțiunea societății „România” în Sibiu, str. Baier 1, sau la Agențiile Principale ale ei, în Arad, Brașov, Cluj, Lugos și Timișoara. (221) 1—4

Legea Agrară

pentru împărțirea pământului în Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș, tradusă

pe înțelesul poporului

se află de vânzare la Tipografia „Libertatea” din Orăștie. E o broșura (carte) de 6 coale de tipar, peste 96 pagini (fețe), și se vinde cu 4 Lei, trimisă franco (posta plătită).

Dacă se cer cel puțin 5 într'un pachetel, acelea se trimit recomandat (ca să nu se poată perde pe poștă).

Poșta Redacției.

Dsale Vasile Munia în Bozovici, Nr. 423. Ni-ai cerut să-ți trimitem 5 ex. Legea Agrară. Ți-am trimis'o cu rambursă. N'ai primit'o însă, dacă trebuia s'o plătești. Ne-a venit napoi. Am plătit noi mersul și 'ncolo și 'ncoace: Iți mulțămim. Ești om fain.

De aceea nu mai credem și nu mai trimitem decît celor ce trimit banii înainte.

Pentru Invalizi, Orfani, Văduve.

Se aduce la cunoștință tuturilor invalizilor, orfanilor și văduvelor de război, că conf. Art. 44 din Legea pentru înființarea Oficiului Național I. O. V. au dreptul de a călători cu o reducere de 75% pe Căile Ferate, și pe vasele pe Dunăre ca și pe vapoarele de pe mare pe baza unui certificat de legitimație și fotografiilor eliberate de Biroul I. O. V. al Cercului de Recrutare Orăștie.

Pentru obținerea unui carnet trebuie următoarele acte:

— Pentru invalizi: 1. Cererea înmbrată cu 1 Leu 25 bani. 2. Copie de pe biletul de reformă. 3. Fotografii. 4. Suma de 4 Lei costul carnetului.

Văduve și văduve de Ofițer: 1. Cererea înmbrată cu 1 Leu 25 bani. 2. Extrasul de moarte al soțului. 3. Fotografie. 4. Copie de pe titlul de pensie. 5. Suma de 2 Lei costul carnetului.

Orfani: 1. Cererea înmbrată 1 Leu 25 bani. 2. Extras de naștere. 3. Fotografie. 4. Suma de 4 Lei costul carnetului.

Pentru ofițerii invalizi, idem actele cerute la invalizi, numai în loc de copie de pe biletul de reformă se va anexa o copie certificată de pe înaltul Decret de punere în retragere, pentru infirmități provenite pe timpul și din cauza războiului, sau un certificat liberat de Ministerul de Finanțe, Direcția Pensilor, sau, pentru cel aflați în provincie, de Administrațiile Financiare, prin care să se constate că primește pensia ca invalid de război.

Comandantul Cercului de Recrutare Orăștie:

Colonel (ss) Kolomyjczuk.

Șeful Biroului de Pensii și I. O. V. Sub-Lt. (ss) Drăgan.

„SCHIEB“,
Fabrica de mașini s. pe a. Sibiu.

Convocare.

Domnii acționarii ai fabricii de mașini „SCHIEB“ s. pe a. Sibiu, sunt convocați la

Adunare generală extraordinară, care se va ține Miercuri la 28 Septembrie 1921, la orele 5 d. m., în localul de ședințe al societății „Schieb“ Sibiu, Str. Sărei 37.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale extraordinare.
2. Modificarea statutelor § 5 (capital societar) și § 27 (împărțirea profitului).
3. Completarea consiliului de administrație cu un membru nou prin alegere.
4. Eventuale propuneri.

ad. § 8:

Se recere să fie reprezentate cel puțin jumătate din acțiunile emise și, ca concluzile să se ia cu majoritate de 2/3-a parte a voturilor prezente.

Sibiu, la 8 Sept. 1921.

(205) 1-1 Consiliul de administrație.

Nr. 697/921
adm.

Publicare de licitație.

Subscrișa autoritate comunală prin această face cunoscut, că dă în arendă moara comunală pe timp de 1 an începând cu 1 Nov. 1921 pe calea licitației publice, care se va ține la 16 Octombrie 1921 ora 10 a. m., în localul primăriei comunale Căstău.

Licitațiunea e verbală și cu oferte închise. — Prețul de strigare e 10,000 Lei (zece mii lei). Vadiu de 10% dela suma oferită.

Condițiunile de licitație se pot vedea zilnic în oarele de oficiu la primăria comunei Căstău.

Căstău, la 15 Sept. 1921.

Primăria comunală:

Stăneasa Teodorescu
secr. cercual. (207) 1—3 primar.

Fabrica de cahale

(teracotă)

de cărămidă și de țiglă fină (de Schamolt), dela Baru-Mare care pregătește cahale în toate colorile, stil antic și modern, —

se vinde din mână liberă!

E 15 minute aproape de gara Livadia. — Informații mai pe larg la:

Ioan Lăzăroi,
(206) 1—3 comerciant în Orăștie.

Vier, de 7 luni, soi alb, prima calitate, — e de vânzare la:

Irimie Todoran
(203) 1—2 din Sibot (jud. Hunedoara)

Primăria comunei Sereca.

Nr 601/1921.

Publicație de licitațiune.

Subsemnata primărie comunală prin această face cunoscut, că dă în arendă moara comunală — pe timp de 3 (trei) ani, începând cu 1 Novembre 1921 — prin licitațiune publică, ce sa va ține în 18 Septembrie a. c. oarele 2 p. m. — în localul primăriei comunei Sereca.

Prețul de strigare a 3000 Lei arendă anuală,

Licitațiunea e verbală și cu oferte închise.

Vadiul 10% dela suma oferită. Reprezentanța comunală își susține dreptul de a decide asupra ofertelor.

Condițiunile de licitațiune se pot cunoaște în cancelaria secretariată cerc. Beriu — în oarele de oficiu.

Sereca, la 25 August 1921.

Primăria comunală Sereca.
(245) 2—2

Casa de vânzare

din mână liberă în Orăștie Strada Avram Iancu, Nr 5. Constă din o prăvălie, 3 odăi, 1 bucătărie, cămară de beton, pivniță, în curte încă 2 odăi, 2 bucătării, încă o bucătărie de vară, cu cuptor și o odăe, 4 magazii de lemn, șopru, fântână cu pompă.

În locul cel mai plăcut al orașului. — Informații în casă.

(254) 2—

ROMANIA

Politia de stat Orăștie.

Nr. 1488/921.

polit.

CONCURS

La Politia de stat Orăștie este vacant un post de agent secret, care află aplicare momentană cu salariul prevăzut în normele de salarizare. Reflecții să-și înainteze cererile înscrise cu acte doveditoare până cel mult la data de 20 Septembrie 1921.

Orăștie, la 5 Septembrie 1921.

(258) 2—2 Branga,
șeful poliției.

Magazie, cu curte și grădina. grajd și șopru mare, în Orăștie, Str. Avram Iancu Nr. 12, e de vânzare din mână liberă.

Informații acolo. (257) 2—3

Un taur de rasă Simenthal, de 2 ani, bine dezvoltat, e de vânzare.

Informații la administrația foil.
(256) 2—3

Calfă de măcelar.

În măcelăria subscrișului se primește imediat o calfă harnică, sub condițiuni bune.

Nicolae Opincar,
2—3 (260) măcelar.
Orăștie, (Jud. Hunedoara).

În comuna Almașul-mare la Toma Balaciu se află o moară cu motor de benzin de 8 puteri de cai în stare foarte bună; e nou tot ce se află la ea și se vinde sau se dă în arândă. Cine are voe se o lee, se poștească aici.

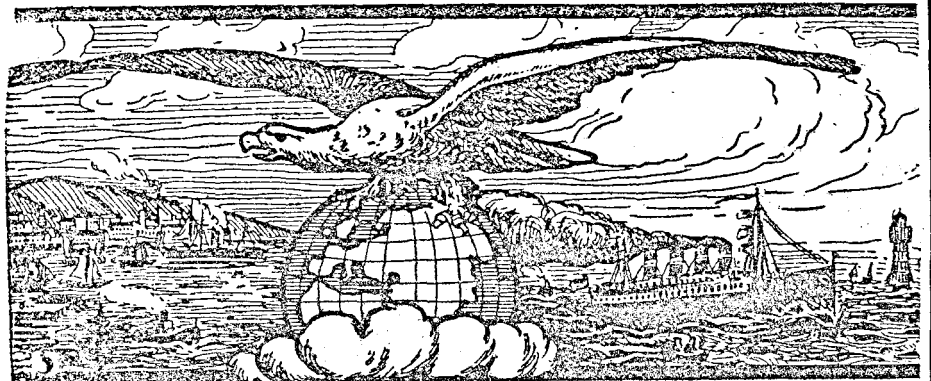
Toma Balaciu,
(252) 2—2 Almașul-mare posta Zlatna.

— Se caută —

spre cumpărare două Pieptănătoare de lână

Ceice le au spre vânzare sunt rugați a scrie Administrației ziserului nostru.

(242) 4—5

Nu uitați, că **Banca Centrală** pentru industrie și comerț soc. pe acții Filiala din Sibiu. str. Cismădiei Nr. 7, etajul al II-a primește:

Depuneri spre păstrare și fructificare și poate da totdeauna cel mai urcat procent de interese. — Darea o plătește institutul. De prezent dă pentru:

depuneri în conturent	4 1/2% netto
depuneri pe libel	5 1/2% "
depuneri pe libel cu term. fix de cel puțin an 1/2	an 6 % "

Nu uitați, că Banca Centrală și filialele sale cupără Dollari, primesc asignări din America și cecuri spre incasare.

Nu uitați, că Banca Centrală are Filiale sale proprii aproape în toate orașele mai mari și stă în legătură cu toate băncile românești și străine din toată România-mare, precum și din străinătate.

Nu uitați, că Banca Centrală, care are un capital social de 50,000,000 (Cincizeci de milioane) și fond de rezervă de Lei 16,000,000 (Șaisprezece milioane) este cel mai mare, cel mai tare și cel mai lăjit institut de bani românesc ardelenesc.

Nu uitați, a Vă adresă în toate afacerile D-V. către:

Banca Centrală în Cluj, str. Regina Maria No. 6.
Banca Centrală, Filiala — Arad, piața Boroș Béni No. 3.
Banca Centrală Filiala — Alba-Iulia (fosta banca „Julia”).
Banca Centrală, Filiala — Hașleg (fosta banca „Hașleganad”).
Banca Centrală, Filiala — Turda (fosta banca „Arlezana”).
Banca Centrală, Filiala — Oradea-mare (fosta banca „Sentinela”).
Banca Centrală, Filiala — Sibiu str. Cismădiei 7, etajul al II a, unde totdeauna vi se vor da sfaturile cele mai bune și Vi se vor isprăvi afacerile cu cea mai mare punctualitate.

Nu uitați, că Banca Centrală se ocupă cu tot felul de afaceri comerciale, de mărfuri, de cereale, industriale și de bancă. — Frați Români!... Sprijiniți Banca Centrală și Filialele ei...

(231) 3—5

Palării de dame!

Aduc la cunoștința stimatelelor dame din Orăștie și jur, că mi-au sosit cele mai nouă palării de dame.

Intrarea prin curte, în casele Török (vis-a-vis de Tipografia Libertatea).

Primește prefaceri și le execută punctual.

Prețuri favorabile.

Török Bálintné
(208) 1—3 Orăștie,
Calea Mihai Viteazul.

Trăsuri pe arcuri, PLUGURI și o sămănătoare de grâu

folosită, în stare bună, se află de vânzare cu prețuri moderate la:

Ilie Lădăriu,
(204) 1—3 măestru ferar în Orăștie (jud. Hunedoara).

Tot aici se caută și un măiestru rotar (persoană solidă) pentru preluarea atelierului de rotărit cu întreg materialul de lucru.